

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правового
регулювання економіки
Протокол № 1 від 1.09.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

D «Бізнес, адміністрування та право»
D8 «Право»
перший (бакалаврський)
Право

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Розробники:
к.ю.н, доцент

Підписано КЕП

Олена ОСТАПЕНКО

Завідувач кафедри
правового регулювання економіки

Юрій ШИНКАРЬОВ

Гарант програми

Олександр ЛИСЯК

Харків
2025

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Право Європейського Союзу» (надалі – Право ЄС) належить до циклу професійної підготовки освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю D8 «Право».

Актуальність вивчення дисципліни. Підписання та ратифікація Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом зумовили та посилили необхідність поглибленого вивчення засадничих принципів та тенденцій розвитку права Європейського Союзу, вплив якого на правову систему України стає все більш помітним. Всеосяжні процеси європейської інтеграції України передбачають необхідність імплементації низки правових актів міжнародного та європейського права, якісну переоцінку та трансформацію нашого національного законодавства у відповідності до принципів та стандартів *acquiscommunautaire*.

Прискорений розвиток українсько-європейських відносин вимагає підготовки висококваліфікованих фахівців-правників, що мають ґрунтовні теоретичні знання та практичні навички для подальшої ефективної імплементації нормативно-правових актів ЄС у законодавство України, адаптації та гармонізації та а також реалізації отриманих знань, умінь та навичок у практичній діяльності як на теренах Української держави, так і на міжнародній арені.

Метою викладання навчальної дисципліни «Право ЄС» є підготовка майбутніх фахівців у галузі права і формування у здобувачів вищої освіти цілісного розуміння основних закономірностей виникнення, розвитку і функціонування права Європейського Союзу, оволодіння понятійним апаратом за знаннями основних його інститутів.

Дисципліна «Право ЄС» спрямована на формування у здобувачів системи науково-теоретичних знань щодо права ЄС та ознайомлення з актуальними проблемами сучасного європейського права у взаємозв'язку з посиленням євроінтеграційних процесів в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Право ЄС» є: формування у здобувачів системи знань щодо природи і сутності права Європейського Союзу; вивчення системи джерел права ЄС та дослідження співвідношення права ЄС та національного права його держав-членів; формування у здобувачів розуміння інституціональної системи ЄС, законодавчої, виконавчої, бюджетної компетенції ЄС; з'ясування здобувачами правового статусу, компетенції, структури, порядку формування Ради ЄС, Парламенту ЄС, Європейської Комісії, Суду ЄС, Європейського омбудсмена, Європейського суду аудиторів, консультативних органів ЄС; вивчення принципів та засобів судового захисту в

праві ЄС; дослідження правових аспектів поглиблення інтеграційних процесів, приєднання до ЄС нових членів; засвоєння здобувачами правових основ митної, торговельної та податкової політики ЄС; вивчення концептуальних поглядів української міжнародно-правової школи та напрямків розвитку права ЄС в Україні.

Предметом вивчення даної навчальної дисципліни є суспільні відносини, що формуються у процесі 1) розвитку Європейського Союзу як інтеграційної наднаціональної організації, компетенції його органів, актуальний статус таких органів; 2) формування ієрархічної структурованої системи права ЄС (первинних договорів та угод, регламентів, директив та рішень тощо), а також принципи взаємодії права ЄС з національними правовими системами держав-членів; 3) взаємодії ЄС, держав-членів, їх органів та інституцій, юридичних осіб та громадян.

Об'єктом навчальної дисципліни є засвоєння основних закономірностей розвитку Європейського Союзу як інтеграційної наднаціональної організації, формування ієрархічної структурованої системи права ЄС, найважливіших принципів взаємодії права ЄС з національними правовими системами держав-членів, а також правових принципів взаємодії ЄС, держав-членів, їх органів та інституцій, юридичних осіб та громадян.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН 2.	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК7, ЗК8, ЗК10, ЗК11, ЗК12, ЗК13, ЗК14, ЗК15. СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК11, СК12, СК13.
РН 3.	ЗК1, ЗК3, ЗК6, ЗК7, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК11, СК12, СК13.
РН 4.	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК7, ЗК8, ЗК10, ЗК11, ЗК12, ЗК13, ЗК14, ЗК15. СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК11, СК12, СК14.
РН 5.	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК10, ЗК11, ЗК12, ЗК13, ЗК14, ЗК15. СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК12, СК13.

PH 6.	ЗК1, ЗК2, ЗК4, ЗК5, ЗК7, ЗК8, ЗК10, ЗК11, ЗК13, ЗК14. СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК13. СК14.
PH 8.	ЗК1, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6. СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК11, СК12, СК13, СК14.
PH 9.	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК8, ЗК10, ЗК13, ЗК14. СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК11, СК12, СК13.
PH 13.	ЗК1, ЗК2, ЗК4, ЗК5, ЗК8, ЗК9, ЗК10, ЗК11, ЗК13, ЗК14. СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК12, СК14.
PH 15.	ЗК1, ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6, ЗК7, ЗК13. СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК14, СК16.
PH 18.	ЗК2, ЗК3, ЗК5, ЗК10, ЗК11, ЗК13, ЗК14, ЗК15. СК1, СК2, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК12, СК13, СК16.
PH 19.	ЗК2, ЗК3, ЗК5, ЗК7, ЗК10, ЗК11, ЗК12, ЗК13, ЗК14. СК1, СК2, СК3, СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК13, СК16.
PH 20.	ЗК1, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК7, ЗК10, ЗК13, ЗК14. СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК11, СК12, СК13, СК16.
PH 22.	ЗК2, ЗК3, ЗК5, ЗК7, ЗК8, ЗК9, ЗК10, ЗК11, ЗК12, ЗК14. СК4, СК5, СК6, СК7, СК8, СК9, СК10, СК14, СК15, СК16.

PH 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

PH 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

PH 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

PH 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

PH 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

PH 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

PH 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

PH 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

PH 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні

інформаційні технології і бази даних.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі під час здійснення правозастосування.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективний розвиток правових явищ та процесів у контексті впливу на сучасну правову систему.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології, необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні положення про право Європейського Союзу

Тема 1. Правова природа та характерні риси права Європейського Союзу

Правова природа права Європейського Союзу та історія його розвитку. Співвідношення понять «Європейське право» і «право Європейського Союзу». Зміст поняття *acquis communautaire*.

Роль загальнотеоретичних, історичних та галузевих юридичних наук у вивченні права Європейського Союзу. Основні наукові школи Європейського права. Співвідношення між наукою права Європейського Союзу та політико-правовою практикою і навчальним процесом. Об'єкт і предмет науки права Європейського Союзу. Система науки права Європейського Союзу: наукові дисципліни, наукові підгалузі, проблемні напрямки.

Тема 2. Джерела права Європейського Союзу.

Класифікація джерел права Європейського Союзу. Теорія виокремлення первинного та похідного (вторинного) законодавства Європейського Союзу. Роль судового прецеденту як джерела права Європейського Союзу. Співвідношення норм права ЄС та норм загального міжнародного права. Договори, які укладаються Європейським Союзом. Договори, які укладаються державами-членами ЄС.

Тема 3. Європейський Союз – нова організація політичної влади в Європі

Європейський Союз: склад, територія, населення. Держави-члени Європейського Союзу. Територіальна сфера діяльності Європейського Союзу. Інститут громадянства Європейського Союзу та його значення. Офіційні мови Європейського Союзу. Символіка Європейського Союзу (гімн, прапор та ін.).

Передумови і причини європейської інтеграції. Європейська ідея: поняття, значення, еволюція. Концепції створення політичного союзу в Європі у середні віки та новий час. Сполучені Штати Європи. План Маршала і Організація європейського економічного співробітництва.

Основні етапи формування Європейських Співтовариств і Європейського Союзу. План Шумана 1950 р. «Комунітарний метод» та його відмінність від методу міжурядового співробітництва. Створення і розвиток Європейських Співтовариств: Європейське об'єднання вугілля та сталі, Європейське економічне співтовариство та Європейське співтовариство з атомної енергії.

Тема 4. Членство в Європейському Союзі. Перспективи набуття членства у ЄС для України.

Правова природа членства держав у Європейському Союзі. Загальні положення щодо набуття членства в ЄС. Юридичний статус і зміст формальних вимог, що закріплені в Договорі про ЄС та Копенгагенських критеріях членства 1993 р.

Виконання державами-членами зобов'язань за установчими договорами ЄС: принципи лояльності та солідарності.

Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу. Співробітництво між Україною та ЄС на сучасному етапі. Співробітництво України з країнами Східного партнерства з питань реалізації Спільної політики безпеки і оборони.

Тема 5. Компетенція Європейського Союзу

Компетенція Європейського Союзу: поняття, структура і зміст. Правові джерела компетенції Європейського Союзу. Розмежування сфер відання і повноважень між Європейським Союзом і державами-членами.

Виключна компетенція ЄС. Компетенція Європейського Союзу. Сфера відання і діяльності Європейського Союзу. Спільний ринок ЄС. Економічний і валютний союз. Законодавчі, виконавчо-розпорядчі, юрисдикційні та інші повноваження Європейського Союзу, правові форми їх реалізації. Міжнародна правосуб'єктність і міжнародні угоди Європейського Союзу.

Компетенція Європейського Союзу у сфері боротьби із злочинністю.

Додаткова компетенція Європейського Союзу. Основні напрямки і правові форми збільшення компетенції Європейського Союзу. Іманентні повноваження Європейського Союзу, порядок їх реалізації. Принципи та механізм розвинутого співробітництва.

Змістовий модуль 2. Спеціальна частина права ЄС

Тема 6. Інститути та органи Європейського Союзу

Організаційний механізм Європейського співтовариства і Європейського Союзу. Система інститутів Європейського Союзу. Класифікація органів Європейського Союзу. Елементи поділу влади в організаційному механізмі Союзу.

Рада Європейського Союзу, її склад, порядок формування і місце в системі органів Європейського Союзу. Європейська Рада: склад, порядок формування і проведення засідань. Повноваження Європейської Ради. Європейський Парламент: склад, функції, регламент роботи, місце в системі наднаціональних органів Європейського Союзу, сфера компетенції. Європейська Комісія, її склад, функції, обов'язки, повноваження. Судові органи та судова система Європейського Союзу. Суд Європейського Союзу: склад і порядок формування, організація роботи і процедура прийняття рішень, юрисдикція Суду. Омбудсман Європейського Союзу: порядок обрання, повноваження, порядок звернення до Омбудсмана.

Тема 7. Основи правового становища людини і громадянина в Європейському Союзі

Громадянство Європейського Союзу. Джерела правового регулювання становища людини і громадянина у Європейському Союзі. Хартія ЄС про основоположні права. Місце Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Ради Європи у системі джерел права ЄС.

Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Європейському Союзі. Принципи правового статусу особи в Європейському Союзі та способи їх закріплення.

Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Класифікація гарантій прав і свобод людини і громадянина.

Тема 8. Правові основи економічної системи Європейського Союзу

Правовий режим спільного ринку ЄС. Правові основи економічного і валютного союзу. Економічний і валютний союз: поняття і економічний зміст. Європейська система центральних банків: функції і повноваження. Правовий статус Європейського центрального банку. Правове регулювання банківської діяльності.

Антимонопольна політика ЄС і регулювання конкуренції. Поняття, цілі та задачі політики в галузі конкуренції.

Тема 9. Правове регулювання окремих видів економічної діяльності в межах Європейського Союзу

Митне право ЄС. Поняття та історія створення митного союзу ЄС. Основні митні режими Європейського Співтовариства. Спільний митний тариф: поняття, зміст, умови застосування.

Правове регулювання діяльності юридичних осіб. Корпоративне право. Основні методи регулювання діяльності юридичних осіб: гармонізація і уніфікація. Регламент про Європейське об'єднання за економічними інтересами.

Acquis ЄС у сфері захисту прав споживачів. Право ЄС у сфері постачання енергії. Принципи здійснення енергетичної політики Європейського Союзу. Відновлювальна енергетика.

Тема 10. Правове регулювання соціальної сфери в межах Європейського Союзу

Правові основи соціальної політики ЄС. Поняття та джерела соціального права ЄС. Правове регулювання охорони праці. Правові основи надання соціальної допомоги особам похилого віку та непрацездатним. Правове регулювання питань охорони здоров'я.

Правове регулювання наукової діяльності, культури та освіти. Правове регулювання в галузі освіти. Правові основи діяльності ЄС в області культури.

Цілі та принципи політики Співтовариства у сфері охорони довкілля. Механізми охорони довкілля та забезпечення екологічних прав громадян в ЄС.

Тема 11. Основи Шенгенського права

Поняття Шенгенського права. Етапи розвитку Шенгенського права та його джерела. Предмет і зміст Шенгенського права.

Шенгенські угоди. Шенгенський протокол до установчих договорів 1997 р. Шенгенський кодекс про кордони 2006 р.

Візовий кодекс ЄС 2009 р. Візовий режим. Особливості міграційної політики ЄС на сучасному етапі розвитку.

Тема 12. Законодавство Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю та міжнародним тероризмом

Спільна політика Європейського Союзу в галузі боротьби зі злочинністю. Предмет спільної політики ЄС з питань кримінального права, правові форми її реалізації.

Законодавчі акти Європейського Союзу з питань кримінального права і процесу. Кримінально-правова кваліфікація злочинних діянь у законодавстві ЄС. Міри кримінальної відповідальності та види покарань, встановлені законодавством ЄС для фізичних і юридичних осіб.

Взаємна правова допомога і правові відносини держав-членів ЄС у кримінальних справах. Європейський ордер на арешт. Види і форми правової допомоги у кримінальних справах.

Перелік практичних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2.

Перелік практичних занять / завдань

Назва теми	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Охарактеризувати правову природу та характерні риси права Європейського Союзу.
Тема 2. Завдання 2.	Розкрити зміст системи джерела права Європейського Союзу.
Тема 3. Завдання 3.	Охарактеризувати Європейський Союз як нову організацію політичної влади в Європі.
Тема 4. Завдання 4.	Визначити критерії та механізм набуття членства в Європейському Союзі.
Тема 5. Завдання 5.	Охарактеризувати компетенцію Європейського Союзу.
Тема 6. Завдання 6.	Охарактеризувати правовий статус інститутів та органів Європейського Союзу.
Тема 7. Завдання 7.	Надати характеристику основ правового становища людини і громадянина в Європейському Союзі.
Тема 8. Завдання 8.	Охарактеризувати правові основи економічної системи Європейського Союзу.
Тема 9. Завдання 9.	Надати характеристику правового регулювання окремих видів економічної діяльності в межах Європейського Союзу.
Тема 10. Завдання 10.	Охарактеризувати правове регулювання соціальної сфери в межах Європейського Союзу.
Тема 11. Завдання 11.	Надати характеристику основ Шенгенського права.
Тема 12. Завдання 12.	Охарактеризувати законодавство Європейського Союзу у сфері боротьби зі злочинністю та міжнародним тероризмом.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури.
Тема 2.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою
Тема 3.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою
Тема 4.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою
Тема 5.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою 3. Підготовка до контрольної роботи.
Тема 6.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою 3. Написання контрольної роботи. 4. Підготовка творчого завдання.
Тема 7.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою
Тема 8.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою
Тема 9.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою
Тема 10.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою 3. Підготовка до контрольної роботи.
Тема 11.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури.

	2. Вирішення ситуаційних завдань за темою 3. Написання контрольної роботи. 4. Підготовка творчого завдання.
Тема 12.	1. Вивчення теоретичного матеріалу за темою, опрацювання наукової літератури. 2. Вирішення ситуаційних завдань за темою

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладання дисципліни «Право ЄС» для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Тема 1 – 12).

Наочні: презентація (Тема 1 – 12).

Практичні: ситуаційні завдання (Тема 1 – 12), виконання творчих завдань (тема 6, 11).

Контрольні: експрес-опитування (Теми 1 – 12), письмові контрольні роботи (Тема 5, 10), підсумковий контроль (іспит).

Самостійна робота – аналіз нормативно-правових актів (Тема 1-12).

Крім того, використовуються діалогічні методи навчання (методи активізації навчально-пізнавальних дій), зокрема, до них належать аналіз конкретної ситуації (Теми 1-12), навчально-тематична дискусія (Теми 1 – 12) тощо

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти отримати залік – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у диференційованого заліку.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час заліку – 100 балів. Мінімальна сума, за якою залік вважається складеним – 60 балів.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: вирішення завдань – модельних ситуацій (по 5 балів), індивідуальні навчально-дослідні завдання (10 балів), творче завдання як презентація чи кросворд тощо (5 балів), письмова контрольна робота по (5 балів), підсумкова контрольна робота (5 балів). Таким чином, сумарна кількість балів складатиме за вирішення завдань – модельних ситуацій 55 балів, індивідуальне навчально-дослідне завдання – 10 балів, творче завдання 5 балів та контрольна робота – 5 балів, підсумкова контрольна робота – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Семестровий контроль: Залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Рекомендована література

Правові акти

1. Конституція України (від 28 червня 1996 р.). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод Ради Європи. URL: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Угода про партнерство і співробітництво між Україною та ЕС. 16 червня 1994 р. К.: Представництво Європейської Комісії в Україні, 1997. 69 с.
5. Закон України «Про ратифікацію Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16/09/2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. №40. с. 2843.
6. План дій «Україна – Європейський Союз» від 12 лютого 2005 року. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_693.

Основна

7. Довідник з європейської інтеграції / [колектив авторів] ; під ред. д.е.н., проф. О.Б. Чернеги. 3-тє вид., переробл. і доповн. Кривий Ріг: Видавець ФОП Чернявський Д.О., 2019. 520 с.

8. Право Європейського Союзу: основи теорії : *підручник*/ [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. – Харків : Право, 2021. – 360 с.
9. Право Європейського Союзу: основитеорії : *підручник*/ [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. – Харків : Право, 2021. 360 с.
10. Право Європейського Союзу. Європейське право прав людини (в питаннях і відповідях) : *навч.-довідк. посіб.* / [Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 256 с.
11. Рим О.М. Трудове право Європейського Союзу: *монографія* / Львів.нац. ун-т імені І.Франка; ред.У.Крук. Львів: Галич-Прес, 2020. 595 с.

Додаткова

12. Рогова О.Г. Динаміка відносин України з ЄС після Лісабонського договору. Європейський Союз після Лісабонського договору: від трьох опорної структури до конституціоналізму. Матеріали Всеукраїнського круглого столу. В межах проєкту Еразмус+ Модулі Жана Моне 621046-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейська політична інтеграція: історична ретроспектива та сучасність. Глухів, 20 травня 2022 р. / Упорядник: О. Чумаченко. Глухів, 2022. С.66-72. URL: <https://drive.google.com/file/d/1FHD083ZJMiIz-Chfn0U1E9xMDHQcF3D5/view>
13. Рогова О.Г. Правові аспекти інтеграції ЄС у військово-політичній сфері. International scientific innovations in human life. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2022. Pp. 973-982. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-international-scientific-innovations-in-human-life-8-10-iyunya-2022-goda-manchester-velikobritaniya-arhiv/>
14. Рогова О.Г., Остапенко О.Г. Фрагментація міжнародного права: трансформація доктрини чи наукового дискурсу. *Актуальні проблеми держави і права*. 2022. № 94. URL: <http://apdp.in.ua/index.php/vipusk-94.html>.
15. Бровко О. В. Історія та особливості взаємовідносин України з Євросоюзом / О. В. Бровко, І. В. Жеребятнікова // Україна і ЄС: політико-правові перспективи інтеграції : зб. матеріалів XXXIII Харківських політологічних читань, м. Харків, 24 квіт. 2020 р. – Х. : Право, 2020. – С. 51-55. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23398>.
16. Єрмоленко О. О. Ефективні заходи боротьби з корупцією у країнах Європейського Союзу / О. О. Єрмоленко // Публічне управління: проблеми та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 23 листопада 2023 р. – Харків : ТОВ «Константа», 2023. – С. 103 – 108. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30678>.
17. Rosas Allan. European Union Law and National Law: A Common Legal System? Luxembourg, Luxembourg, 2022.

URL:https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-030-98351-2_2?pdf=chapter%20toc/

Інформаційні ресурси

18. https://europa.eu/european-union/index_en - Офіційний веб-сайт Європейського Союзу.
19. http://europa.eu/eu-law/index_en.htm – інтернет-сторінка по праву Європейського Союзу.
20. Сайт ПНС ХНЕУ ім. Семена Кузнеця. URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7330>.